

*Григорьева Анастасия Ивановна
– заместитель директора по ВР,
учитель якутского языка и литературы
МБОУ «Малыкайская СОШ им.М.В.Мегежекского»
с.Малыкай/Нюрбинский*

*Тема материала: Сценарий торжественного вечера,
посвященного 125-летию со дня рождения
видного государственного, общественно-политического
деятели М.В.Мегежекского*

СЦЕНАРИЙ
М.В.Мегежекскэй төрөөбүтэ 125 сааһыгар аналлаах үөрүүлээх биэчэр

I ЧААҤА. КИИРИИТЭ.

*Сцена борук-сорук.
Эр дьоннор толорууларыгар А.И.Софронов-Алампа
“Төрөөбүт дойду” хоһооно*

Ведущайдар сценаҕа тахсаллар

1 ДИКТОР: Саха омук тыыннаах буолар туһугар сап саҕаттан салҕанан, быста-быста күөрэйэн, сайдыы суолун тутуһан, саҥа олох тутулун айсан, сүүрбэһис үйэбэ үктэммитэ. Арасыйа норуоттарын дьылҕатыгар олунньутаагы уонна Өктөөп өрөбөлүүссүйэлэрэ быһаарылаах суолталаммытара.

Хас эмэ үйэ тухары баттанан олохтоо кыра-хара норуот уһун уутуттан уһуктан охсуһууга туруммута.

2 ДИКТОР: Бу утарсылаах уустук кэм саҥа дьоруойдары үөскэппитэ – саха чулуу уолаттара Максим Кирович Аммосов, Платон Алексеевич Ойуунускай, Исидор Никифорович Барахов, Степан Максимович Аржаков уонна биһиги биир дойдулаахтарбыт Степан Васильевич Васильев, Михаил Васильевич Мегежекскэй – кинилэр Саха сиригэр судаарыстыбаннаһын төрүттэспиттэрэ, автономияны турууласпытара, сэбиэскэй былааһы олохтоспуттара.

Булгуруйбат модун санааларынан, өһүллүбэт өркөн өйдөрүнэн төрөөбүт дойдуларын самныбат саргытыгар, кэхтибэт кэскилигэр эрэнэллэрэ.

1 ДИКТОР: Бастагы революционер, Саха сиригэр комсомолу төрүттэспит биллэр государственнай, общественнай, политической деятель Михаил Васильевич Мегежекскэй төрөөбүт-үөскээбит түөлбэтэ, биһигин ыйаабыт сирэ – быһаннаах буордаах Бордонун нэһилиэгэ, мааны дьонноох Малыкайын сыһыта бүтүн кини сырдык кэриэһин ахтан-санаан ааһар, кини үтүө аатыгар сүгүрүйэр.

II ЧААҤА. ОФИЦИАЛЬНАЙ ЧААҤА.

РФ уонна СӨ Гииминнэрэ

2 ДИКТОР: Саха чулуу уола, биир дойдулаахпыт Михаил Васильевич Мегежекскэй төрөөбүтэ 125 сааһыгар аналлаах биэчэрбит үөрүүлээх чааһа арыллыбытынан аабыллар.

Эһэрдэлэр, награднение (тусна сценарий)

III ЧААҢА. СҮРҮН ЧААҢА.

Хогоон «Бар дьонун туһугар». Петров Вася, Васильев Юра

Инсценировка “Мегежекскэй дьыэ кэргэнэ”
(Иванова Мр.С., Мойтохонов А.А., кыра уолаттар)
Остуол, олоппос, кыстык тахсар

1 ДИКТОР: Михаил Васильевич Ксенофонтов (Мегежекскэй) Ньурба улууһун I Бордон нэһилиэгэр дьаданы бааһынай кэргэнигэр 1898 сыллаахха сэттинньи 21 күнүгэр төрөөбүтэ. Аҕата Василий Ксенофонтов, дьон кэпсээнинэн, элбэх баһыылаах сангалаах, баһаам тыллаах-өстөөх киһи эбит. Ол иһин Дьалаа диэн хос аат инмит. Дьалаа ааттаах тимир ууһа эрэри, олус дьаданытык олорбуттар. Михаил ахтарынан, “кыра эрдэхпиттэн киэһэ лэппиэскэлээн сииргэ ньэчимиэн бурдук баар буоллабына, дьоллообунан сананан, эрэйи-кыһалҕаны көрөн улааппытым” диэн суруйар. Ийэлэрэ Екатерина Васильевна өйдөөх-төйдөөх, дьонуннаах үтүө хотун буолан, 10 оҕону кыһалҕалаах ыарахан кэмнэ иитэн, үөрэттэрэн улахан олох суолугар үктэннэрбиттэрэ.

Хогоон «Мин оҕобун, мин уолбун». Кыра уолаттар.

Инсценировка “Оскуолаҕа киирии”
(Учуутал Иванов Сергей утары тахсар)

2 ДИКТОР: Миша Ксенофонтов 8 саастааҕар Маалыкайдааҕы церковнай-приходской оскуолаҕа үөрэнэ киирбитэ. Кини инники дьылҕатыгар үөрэппит учууталлара улахан үтүөлээхтэр. Ол курдук, учуутала Кузьма Иванович Попов уол дьонноругар: «Эһиги уолгут Миша дьылҕата миигин долгутар, кини уһулуччу талааннаах. Кини уонна кини доҕоро Степан Васильев курдук дьобурдаах үөрэнээччилэр миэхэ суохтар. Кинилэр оскуола программатынааҕар элбэх ордугу билэллэрин мин кистиир кыабым суох», - диэн этэр эбит. Учуутала туруорсуутунан, Мишаны икки кылаастаах Ньурбатааҕы народнай оскуолаҕа ылбыттара, бастын үөрэнээччилэр кэккэлэригэр түргэнник киирбитэ.

(Петров И.И. киирэр)

Онно кинини нуучча учуутала Яков Аркадьевич Попов үөрэппитэ, марксизм идеяларын билиһиннэрбитэ, эдэр киһи өйө-санаата уһуктарыгар олук уурбута. Яков Аркадьевич туруорсуутунан, Михаил 1915 сыллаахха Дьокуускайдааҕы учуутал семинариятыгар үөрэххэ ылыллар дьолго тиксибитэ.

Ырыа «Учуутал убайбар». Петров И.И.
Инсценировка “Атаарыы”
(Ийэтэ, аҕата, улахан Миша – Хахыров Стас тахсаллар)

1 ДИКТОР: Уолчаан урут санаан да көрбөтөх, үөрэх-сайдыы үөмэн тийибэт үрдүк чыпчаалын дабайар сырдык ыра санаата туолбута. “Уолум Мэхээлэ, кытаат, үөрэн. Дойдугар туһалаах киһи буол”, - диэн аҕата алҕыы хаалбыта. Эдэркээн Миша Ксенофонтов Мархатын биэрэгиттэн айан суолун тутар күнүгэр “үөрэнэн-сайдан, киһи бэрдэ буолан, кыра дьоннор кыһанаар” диэбит бар дьонун алгыһа ааспаттык сүрэбэр инпитэ, олобун суолун тосхолун ыйбыта.

«Уол оҕо алгыһа» фольклор. Улахан уолаттар.

Вальс. Эдэр ыччаттар.

2 ДИКТОР: Дьокуускай куоракка семинарияҕа устудьуон олоҕо ытыллан олороро. Эдэр ыччат ортотугар көнүл санаа тыына олохсуйан эрэрэ, киин сирдэргэ буолар революционнай охсуһуу сабыдыала тарҕанан эрэр кэмэ этэ. Ону-маны билэргэ-көрөргө дьулуһар эдэр киһи кистэлэн куруһуоктарга, социал-демократтар, социал-революционердар тигигин быспакка буолар миитиннэригэр, мунньахтарыгар сылдьара, политической охсуһуу эргийэр иитигэр тардыллан барбыта.

Вальс бүттэбинэ

1 ДИКТОР: Кини буһан-хатан, бэлэмнэнэн 19 саастааҕар Коммунист партия кэккэтигэр 1917 сыл балаҕан ыйын 1 күнүгэр ылыллар. Дьэ, ити кэнниттэн олоҕо тосту уларытар, хааннаах-хабырыйсыылаах, уот кутаа аргыстаах олоҕун санга кэрдийтэ саҕаланар. 1918 сыллаахха буржуазнай уобаластааҕы сэбиэти суулларыыга, сэбиэскэй былааһы Саха сиригэр олохтоохунна саа-саадах тутан, актыыбынайдык кыттар.

2 ДИКТОР: Ол кэмнэр тустарынан манньк диэн этиэхтэрэ: “Никогда призыв свободный такой угрозой не звучал, такою мощью не дышал как этот клич международный “Пролетарии всех стран соединяйтесь!”

«Интернационал» тыаһыыр. Былаахтаах хаамы.

1 ДИКТОР: Михаил Мегежекскэй 1919 сыллаахха, бэйэтэ ахтарынан, ахсынны 19-с дуу, 20-с дуу күнүгэр эдэр дьону түмэ тардан, эдэр коммунистар союзтарын – Комсомол Саха сиригэр тэрилтэтин тэрийсипит улахан өнөлөөх.

Эбээлэр киирэллэр

2 ДИКТОР: Ити саҕана төрөөбүт түөлбөтин аатынан Мегежекскэй диэн подпольнай кличка ылынар. Онтон кэлин 1925 сыллаахха официальной араспаанньата буолбута.

Ырыа «Эн, Комсомол». Эбээлэр, эһэлэр.

1 ДИКТОР: 20-с суостаах охсуһуулаах сылларга үлэһит, коммунист уйанын-хатанын, уопсай дьыалаҕа бэриниилээбин, хосунун-хоодуотун, дьону салайар, түмэр, сүрүннүүр дьобурун, бэрээдэгин, чиеһин-суобаһын бэлиэти көрөн, Бүлүү уокуругар, онтон Өлүөхүмэ улуугар ревком бэрэссэдээтэлинэн, партия секретарынан үлэлэтэ ыталлар.

Дьахталлар киирэллэр

2 ДИКТОР: 1922-1924 сылларга Москватааҕы Илинни дойдулар үлэлээн иитиллээччилэрин Коммунистической университеттарын ситиһиилээхтик бүтэрэн, төрөөбүт Сахаҥа сиригэр араас салайар үлэҕэ, үрдүкү партийнай, государственнай дуоһунастарга үлэлээбитэ.

«Песня о тревожной молодости». Дьахталлар.

1 ДИКТОР: Итинник тахсыылаахтык үлэли сылдьан, баара-суоҕа 31 сааһын да туолбакка сылдьан, 1929 сыллаахха 31 күнүгэр “тыната иһэн, сүрүбэ аккаастаан” сырдык тыына быстыбыта. Бииргэ үлэлээбит соратниктара, доҕотторо Максим Аммосов, Степан Аржаков, Исидор Барахов, Рая Цугель, Николай Захаренко, Александр Попов, Иван Редников Москваттан суруйбуттара: “Талааннаах тэрийээччи, төлөттөөх агитатор,

халбаннаабат большевик. Кини олоѳо эдэр кадрдарга үтүө холобур буолар кыахтаах. Кэрэ табаарыс, доѳорбут Миша кэриэһин дьоһуннаахтык үйэтитэргэ көрдөһөбүт”. Онтон Москваттан чугас доѳоро, биир дойдулааѳа Степан Васильев телеграмматыгар этиллэр: “Саха сириҥ салалтата большевизм пионерын уонна партия тэрийээччитин, Правительство бастыҥ салайааччытын сүтэрдэ... Кытаанах большевик, үчүгэй тэрийээччи уонна талааннаах агитатор, сэмэй табаарыс Миша суох буолла. Бойобуой кэккэѳэ туран, үлэттэн умайан өллө”.

Уолаттар Мэнэдьэк саарыннара киирэллэр

2 ДИКТОР: Саха сириҥ Киин ситэриилээх комитеты уонна Саха АССР Совнаркома ылыммыт уураахтарынан, Михаил Васильевич Мегежекскэй аатын үйэтитэргэ Ньурба улууһун Мегежекскэй улууһа диэн уларытан ааттаабыттара, Саха уобаластааѳы партийнай советскай оскуолаѳа кини аатын инэрбиттэрэ, киин куораттарга үөрэнэр саха ыччаттарыгар 5 стипендияны, Саха сиригэр араас үөрэх заведениеларыгар үөрэнэр дьаданы оѳолорго 50 стипендияны анаабыттара.

1 ДИКТОР: Билигин кини аатын Маалыкай орто оскуолата чизэстээхтик сүтэр. Оскуола учууталлара Иннокентьева Анидора Игнатьевна, Григорьева Надежда Григорьевна Михаил Мегежекскэй 110 сааһын көрсө “Мэнэдьэк саарына Мэхээлэ” диэн ырыаны суруйан, бэлэх ууммуттара. Ырыа дьон-сэргэ биһирэбилиҥ ылан, «Сыккыс» народнай ансамбль репертуарыгар бигэтик киирбитэ.

Ырыа «Мэнэдьэк саарына Мэхээлэ».

Улахан уолаттар уонна эр дьоннор.

2 ДИКТОР: Чаѳылхай революционер, үрдүк билиилээх, киэн көрүүлээх политик, маассаны түмэр, тэрийэр дьоѳурдаах талааннаах салайааччы Михаил Васильевич Мегежекскэй кылгас, ол эрэн чаѳылхай олоѳу олорон ааспыта. Кини норуот олоѳо тупсарыгар, төрөөбүт дойдута инникилээх, сайдыылаах буоларын туһугар күүһүн харыстаабакка үлэлээбитэ.

Хордар киирэллэр

1 ДИКТОР: Кэрэтиэн билигин
 Сахабыт дойдута
 Күннэтэ күүһүрэ сайдара,
 Көңүлү көрсүбүт
 Саргылаах норуота
 Кэлэр кэм кэскилин айсара.

2 ДИКТОР: Алмаасты тырымнаа,
 Көмүстүү күлүмнээ,
 Сахам Республиката!
 Кыайыынан хардыылаа,
 Инники чүөмчүлээ,
 Сахам Республиката!

Хор «Төрөөбүт дойдубут»

1 ДИКТОР: Маалыкай оскуолатыгар бастагы пионерскай этэрээт 1928 сыллаахха тэриллибитэ. Оскуола выпускнига Михаил Мегежекскэй сырдык аатын үйэтитэр сыалтан 1930 сыллаахха пионерскай этэрээккэ кини аата инэриллибитэ.

2 ДИКТОР: Михаил Васильевич Мегежекскэй аатынан пионерскэй дружинаны араас сылларга салайан үлэлэппит пионер баһаатайдарын видео-эбүрдэлэрин истэргитигэр ынырабыт.

Пионербаһаатайдар видео-эбүрдэлэрэ

1 ДИКТОР: Кэнэбэски кэнчээри ыччат норуот историятын үөрэтэр, урут олорон ааспыт дьон олобун холобур онгостор... Олох салҕанар...

2 ДИКТОР: Билигин Мегежекскэй аатынан пионерскэй дружина үтүө үгэстэрин «Эрэл» оҕо тэрилтэтэ салҕыыр.

1 ДИКТОР: Табаарыстар, бүгүнгү үөрүүлээх күнүнэн биһигини эбүрдэли кэллилэр эдэр пионердар.

Агитбригада «История пионерии». Активист оҕолор.

2 ДИКТОР: Арасыйа араас муннуктарыгар олорор элбэх ахсааннаах бары омуктар бэрэстэбиитэллэрэ эйэлээхтик, биир сомоҕо буолан олоробут.

1 ДИКТОР: Биһиги төрөөбүт Сахабыт Сиригэр дьүкээбил араас уотунан сүһүмнүүр киэн нэлэмэн туундаралаах, халлаанга харбаспыт хайалардаах, дохсун сүүрүктээх өрүстэрдээх хоту дойду тыйыс айылҕатын ураты кэрэтин, киһини абылыыр дыкти күүһүн сөҕө-махтайа көрөбүт, амарах санаалаах, күүстээх айылгылаах үтүө үлэһит, хоһуун дьонун эбүрдэли көрсөбүт.

Хотугу үнкүү

1 ДИКТОР: Аҕа саастаах көлүөнэ – биһиги эбээлэрбит-эһээлэрбит, ийэлэрбит-аҕаларбыт – сэбиэскэй кэмнэ айан-тутан, олох бары уустуктарын туораан, судаарыстыбаны бөҕөргөспүттэрин кэрэхэлиир дойдубут үгүс үйэлээх историятыгар ытыктабылбытын биллэрэбит.

2 ДИКТОР: Көрүн, истин, сэргээн! Сэбиэскэй Сойуус 15 социалистическай өрөспүүбүлүкэтин бырааттыы омуктарын биир сомоҕо үнкүүлэрин.

Танец «Дружба народов»

Үнкүү бүтэһигэр былаахтаах уолаттар тахсаллар

Залтан кыра флажоктаах оҕолор тахсан сцена аннынан туруналлар

Ведущайдар тахсаллар

1 ДИКТОР: Барҕа баай быяннаах кыраайбыт
Киэн сырдык аартыгын арийын,
Көнүлүн былааҕын күөрэччи тутанньыт,
Самныбат саргытын айсыһын.

2 ДИКТОР: Тапталлаах Сахабыт дойдута,
Чэчирии, чэлгийэ үүнэ тур!
Добордуу эйэлээх норуота

Үйэттэн үйэбэ туругур!

1 ДИКТОР: Күндү көрөөччүлэрбит! Манан Михаил Васильевич Мегежекскэй 125 сааһыгар аналлаах үбүлүөйдээх тэрээһиммит үөрүүлээх биэчэрэ түмүктэнэр.

Үлэбит-үөрэххит таһаарыылаах,
Сырабыт-сылбабыт ситиһиилээх буоллун!
Үйэлээх өттүн үксэтин,
Утумнаах өттүн тутуһун!

2 ДИКТОР: Дьоллоох-соргулаах буолун, кэлэр үбүлүөйдэргэ көрсүөххэ диэри!